

6.4.1. Nástroje¹ aktivní politiky zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti napomáhá sociální průchodnosti ekonomické reformy, strukturálním změnám zaměstnanosti, sociálně-ekonomickému rozvoji v regionech, snižuje finanční náročnost státního rozpočtu na pasivní politiku zaměstnanosti, podněcuje k hledání nových forem a metod aktivního využívání lidských zdrojů a podporuje sledovaný směr hospodářského rozvoje a umožňuje zapojení jednotlivých skupin uchazečů do zaměstnání.

1. Nástroje APZ realizované úřady práce

Společensky účelná pracovní místa

Cílem poskytnutí příspěvku na zřízení SÚPM je zvýšení počtu pracovních míst pro uchazeče o zaměstnání, kterým nelze zajistit jiným způsobem pracovní uplatnění, včetně zahájení samostatně výdělečné činnosti uchazečem. Jedním z předpokladů tvorby SÚPM a jejich efektivního využití je nízký stav nabídky volných pracovních míst z hlediska profesního nebo územního.

SÚPM se rozumí nově zřízené pracovní místo:

- které zaměstnavatel zřizuje na základě písemné dohody s ÚP na dobu zpravidla dvou let a je obsazováno uchazeči evidovanými úřadem práce, kterým nelze zajistit jiným způsobem pracovní uplatnění,
- pro uchazeče o zaměstnání evidovaného ÚP, který začne vykonávat samostatnou výdělečnou činnost.

Na příspěvek k úhradě nákladů na zřízení SÚPM není právní nárok. ÚP jej však může poskytnout ve formě:

- návratné finanční výpomoci - maximálně 80 000 Kč na jedno SÚPM,
- dotace na úhradu mezd (platů) a jejich náhrad, včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na všeobecné zdravotní pojištění; příspěvek může být poskytován až do výše skutečných mzdových nákladů včetně sociálního a zdravotního pojištění,
- dotace na úhradu úroků z úvěrů – 80 000 Kč na jedno SÚPM,
- jinou účelově určenou dotaci 80 000 Kč na jedno SÚPM².

¹ V této práci nebude rozlišováno mezi pojmy „nástroj“ a „program“, a to proto, že z hlediska analýzy a hodnocení efektů politiky zaměstnanosti jde o opatření stejného charakteru.

Veřejně prospěšné práce

Veřejně prospěšné práce jsou nové pracovní příležitosti vytvořené především pro obtížně umístitelné a dlouhodobě nezaměstnané uchazeče o zaměstnání evidované ÚP.

Tato místa vytváří obec nebo zaměstnavatel na základě písemné dohody s úřadem práce ke krátkodobému pracovnímu umístění uchazeče o zaměstnání nejdéle však na dobu dvanácti po sobě následujících měsíců ode dne sjednaného nástupu uchazeče o zaměstnání do pracovního poměru.

Finanční příspěvek na úhradu mzdových nákladů zaměstnance na takto vytvořeném místě může být zaměstnavateli poskytován až do výše skutečných mzdových nákladů, včetně sociálního a zdravotního pojištění.

Rekvalifikace

Úřady práce organizují rekvalifikaci v případech, kdy struktura poptávky na trhu práce neodpovídá struktuře nabídky a případná rekvalifikace umožňuje uchazečům nové nebo další uplatnění ve vhodném zaměstnání.

Rekvalifikací se rozumí změna dosavadní kvalifikace uchazeče získáním nových znalostí a dovedností umožňující jeho pracovní uplatnění ve vhodném zaměstnání.

ÚP kromě hmotného zabezpečení hradí uchazeči o zaměstnání kurzovné v plné výši a rovněž může přispět na ostatní náklady (stravné, nocležné, cestovné).

Obecně jsou organizovány dva druhy rekvalifikací:

- **specifické**, na konkrétní profesi s příslibem zaměstnání od zaměstnavatele,
- **nespecifické**, kdy bez příslibu konkrétního zaměstnání je účastník rekvalifikace školen na získání dovedností, které zvýší jeho uplatnitelnost na trhu práce.

² dříve upraveno vyhláškou MPSV, od roku 2004 nově §112 - 113 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Úřad práce může rovněž přispět na úhradu nákladů zaměstnavateli, který provádí rekvalifikaci v zájmu dalšího pracovního uplatnění svých zaměstnanců³.

Absolventská a praktikantská místa

Zaměstnavateli, který vytvoří místo pro odbornou praxi absolventů škol (středních i vysokých) či pro získání kvalifikace mladistvých evidovaných úřadem práce, může úřad práce hradit po dobu až jednoho roku plně nebo částečně mzdové náklady spojené se zaměstnáním absolventa či mladistvého.

Finanční příspěvek zaměstnavateli spojený s přijetím nezaměstnaného absolventa (mladistvého) do pracovního poměru usnadňuje mladým lidem nástup do prvního zaměstnání a napomáhá tak udržení jejich nezaměstnanosti na společensky únosné výši.

Chráněné dílny a chráněná pracoviště pro občany se ZPS

Chráněné dílny a chráněná pracoviště jsou dílny či pracoviště, v nichž pracuje nejméně 60 % osob se změněnou pracovní schopností (do roku 1997 to bylo 75 %). Chráněným pracovištěm je rovněž pracoviště zřízené v domácnosti občana se změněnou pracovní schopností (ZPS).

Úřad práce může zaměstnavateli poskytnout na **zřízení pracovního místa** pro občana se ZPS v chráněné dílně nebo na chráněném pracovišti příspěvek max. ve výši osminásobku resp. dvanásobku průměrné mzdy na jedno pracovní místo. Pracovní místo musí zaměstnavatel vytvořit na základě písemné dohody uzavřené s ÚP zpravidla nejméně na dobu dvou let od poskytnutí příspěvku. Na příspěvek není právní nárok.

Mimo to může ÚP poskytnout příspěvek **na provoz** chráněných dílen a chráněných pracovišť k částečné úhradě provozních nákladů až do výše čtyřnásobku průměrné mzdy ročně na jednoho občana se změněnou pracovní schopností⁴.

Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program

Příspěvek může úřad práce poskytnout zaměstnavateli v případě, že podnik přechází na nový perspektivní podnikatelský program a z tohoto důvodu nemůže zabezpečit pro své

³ Vyhláška MPSV č. 519/2004 Sb., o rekvalifikaci uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání a rekvalifikaci zaměstnanců.

⁴ dříve upraveno vyhláškou MPSV, od roku 2004 nově §75 - 77 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

zaměstnance práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. S cílem předejít zbytečnému dočasnému propouštění pracovníků, na přechodnou dobu může úřad práce dotovat mzdové náklady těch zaměstnanců, kterých se realizace přechodu dotkne⁵.

2. Systém investičních pobídek - podpora pro vybrané regiony

Investičními pobídkami pro investory se rozumí daňové a celní úlevy, podpora zřízení nových pracovních míst, podíl na nákladech na rekvalifikaci pracovníků a podpora zainvestování průmyslových zón (náleží do sekce Ministerstva průmyslu a obchodu). Poskytnutí pobídek pro investora bylo v letech 1999 a 2000 individuálně schvalováno vládou ČR, na základě žádosti investora předložené prostřednictvím CzechInvestu.

Pobídky, kterými se podporuje zřizování nových pracovních míst a rekvalifikace pracovníků jsou v gesci MPSV, které tyto podpory poskytuje na základě dohody podepsané zástupci gesčních rezortů a investorem. Výše hmotné podpory závisí na počtu zřizovaných nových pracovních míst, na plánovaných nákladech na rekvalifikaci pracovníků a na výši míry nezaměstnanosti okresu, ve kterém je umístěna realizovaná investice. Nová pracovní místa mohou být obsazena jakýmkoli českým občanem nebo občanem jiného členského státu EU, který nemusí být veden v evidenci úřadu práce jako uchazeč⁶.

- a) **Hmotná podpora na vytváření nových pracovních míst je poskytována pouze v případě umístí-li investor investici v okresech s mírou nezaměstnanosti vyšší než je průměr míry nezaměstnanosti za ČR.**

Mírou nezaměstnanosti je myšlena průměrná míra nezaměstnanosti za dvě pololetí předcházející datu předložení záměru získat investiční pobídky, evidovaná Ministerstvem práce a sociálních věcí. Podpora je poskytována formou bezúročné půjčky, která se v případě dodržení sjednaných podmínek mění na nevratnou dotaci. Výše hmotné podpory na zřízení jednoho pracovního místa je následující:

- **200 tis. Kč**, v okrese s mírou nezaměstnanosti nejméně **o 50 % vyšší** než je průměr ČR a dalších 50 tis. Kč, zaměstná-li na tomto místě osobu se zdravotním postižením nebo uchazeče o zaměstnání, který byl evidován déle než 6 měsíců

⁵ §117 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

⁶ Projsová - Procházková - Ptáčnicková 2000, aktualizováno

- **100 tis. Kč**, v okrese s mírou nezaměstnanosti nejméně o **25 % vyšší** než je průměr ČR a dalších 25 tis. Kč, zaměstná-li na tomto místě osobu se zdravotním postižením nebo uchazeče o zaměstnání, který byl evidován déle než 3 měsíců

Příjemce pobídek je povinen **zachovat investici** po dobu **nejméně 5 let** od splnění všeobecných podmínek a počet nově vytvořených pracovních míst neméně po dobu 5 let ode dne prvního čerpání hmotné podpory.

b) Hmotná podpora zaměstnavatelům, kteří zajišťují rekvalifikaci zaměstnanců.

Podpora je poskytována formou bezúročné půjčky do určité výše nákladů na rekvalifikaci pracovníků. V případě splnění dohodou sjednaných podmínek se tato bezúročná půjčka mění na nevratnou dotaci, ale pouze ve výši odpovídající sjednanému podílu investora na skutečně vynaložených nákladech na rekvalifikaci. Výše hmotné podpory na školení a rekvalifikaci zaměstnanců je následující:

- **35 % z nákladů** v okrese s mírou nezaměstnanosti nejméně **ve vyšší** průměru ČR⁷.

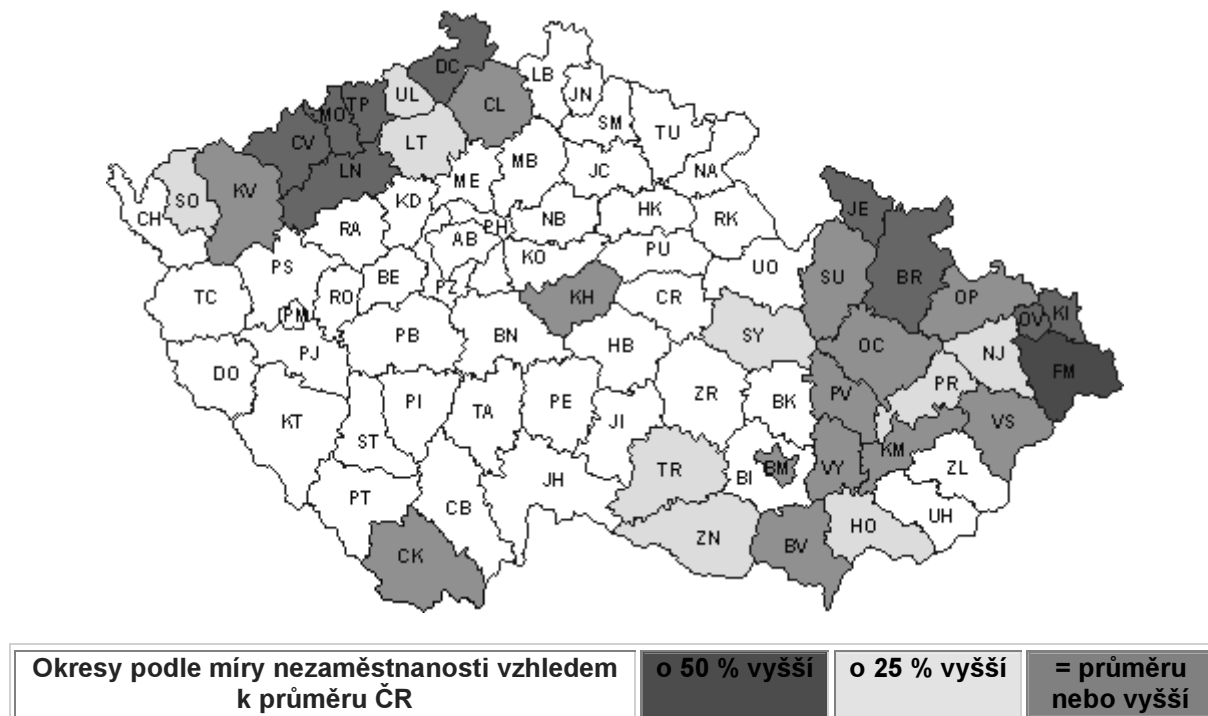
Do nákladů na rekvalifikaci se zahrnuje:

- stravné, náhrada prokázaných výdajů za ubytování a náhradu prokázaných jízdních výdajů za cestu z bydliště do místa přípravy k práci a zpět a při přijímacím řízení, zahájení a ukončení přípravy k práci, náhrada prokázaných jízdních výdajů za cesty k návštěvě rodiny a zpět, jakož i náhrada prokázaných vedlejších výdajů,
- náhrada prokázaných jízdních výdajů při denním dojíždění na přípravu k práci,
- náhrada ve výši pojištění pro případ úrazu sjednaného na dobu přípravy,
- náhrada za školní potřeby, učebnice, pracovní pomůcky a ochranné pracovní prostředky.

Celková hodnota výše uvedených investičních pobídek (kromě školení a rekvalifikace) nesmí překročit **50 %** (resp. 65 % u malých a středních podniků) z investice do dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku.

⁷ Nařízení vlády č. 515/2004 Sb. ve znění Nařízení vlády č. 578/2004 Sb., o hmotné podpoře na vytváření nových pracovních míst a rekvalifikace nebo školení zaměstnanců v rámci investičních pobídek

Hmotná podpora na vytváření pracovních míst a na rekvalifikace v roce 2005

Pramen: Internet – CzechInvest

3. Změny ve struktuře APZ platné od října 2004

Zákonem 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, byly zavedeny nové nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, a to příspěvek na dopravu zaměstnanců, příspěvek na zapracování a překlenovací příspěvek. Tímto zákonem byl naopak zrušen nástroj absolventská a praktikantská místa⁸.

Překlenovací příspěvek

Tento nový nástroj APZ může dostat člověk, který jako uchazeč o zaměstnání vyřešil za pomoci úřadu práce svou nezaměstnanost zahájením samostatné výdělečné činnosti. Příspěvek bude vyplácen po dobu tří měsíců a může dosahovat maximálně poloviny životního minima pro jednotlivého občana staršího 26. let ke dni uzavření dohody.

⁸ Tento nástroj plnil v systému APZ určité poslání a bylo na něj vynakládáno nemalé množství finančních prostředků. Absolventská místa budou zahrnuta do analýz v empirické části práce, proto bylo zvoleno uvedené členění nástrojů APZ.

Příspěvek na dopravu zaměstnanců

Příspěvek na dopravu zaměstnanců může úřad práce poskytovat zaměstnavatelům zabezpečujícím každodenní dopravu svých zaměstnanců do zaměstnání a ze zaměstnání v případech, kdy hromadnými dopravními prostředky není doprava provozována buď vůbec, nebo v rozsahu neodpovídajícím potřebám zaměstnavatele. Příspěvek se poskytuje maximálně ve výši 50 % nákladů vynaložených zaměstnavatelem na jejich dopravu.

Příspěvek na zapracování

Příspěvek na zapracování má zabezpečit, aby uchazečům o zaměstnání, jimž má úřad práce věnovat zvýšenou péči, byla tato péče poskytována i u zaměstnavatelů v počátcích jejich pracovního začlenění. Jde o osoby se zdravotním postižením, mládež do 25 let věku, absolventy vysokých škol do 30 let věku, těhotné a kojící ženy, osoby pečující o dítě do 15 let věku, osoby starší 50 let, osoby vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 6 měsíců a osoby, které potřebují zvláštní pomoc (např. po ukončení výkonu trestu odnětí svobody). Zaměstnavateli, který takového uchazeče o zaměstnání přijme do pracovního poměru, lze poskytovat uvedený příspěvek na základě dohody s úřadem práce maximálně po dobu tří měsíců. Měsíční příspěvek na jednoho zaměstnance může činit nejvýše polovinu minimální mzdy.